

Matilda CARAGIU MARIOȚEANU

O lansare – omagiu al artelor

Cartea-album *IPOSTAZE*, pe care i-am dedicat-o fratelui meu, a ieșit de sub tipar la sfârșitul lunii iunie. O lansare a ei era normal să aibă loc înainte de închiderea stagiunii teatrale, oferind colegilor de breaslă ai actorului Toma Caragiu ocazia de a fi prezenți și de a se bucura de acest moment – altfel evenimentul ar fi trebuit să fie amânat pentru toamnă, la deschiderea stagiunii, deci: prea târziu.

Totul s-a întâmplat la 23 iunie a.c., la orele 19, în Sala Izvor a Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra” (Sala „Toma Caragiu” intrase în renovare totală).

De obicei, o lansare de carte se face într-o librărie sau într-un foaier, unde câteva personalități vorbesc despre autor (M.C.M.) și despre subiectul cărții (Toma Caragiu). Cum nu doream deloc să se vorbească despre mine, iar fratele meu fusese evocat cu multă căldură de prieteni, colegi, oameni de cultură proeminenți, cu un an înainte, la 4 martie 2002, când a avut loc la Sala „Toma Caragiu”, tot la inițiativa mea, o „*Întâlnire cu Toma Caragiu după 25 de ani*”, nu am mai acceptat formula aceasta.

Lansarea a fost originală, inedită și frumoasă: m-am gândit că ar fi atât de potrivit ca artele-surori să aducă un omagiu celui mereu prezent, încercând, totodată, în acest fel să oferim spectatorilor care au venit acolo din dragoste pentru Toma o răsplată, ceva care să le „țină de cald”, care să le aducă în suflete emoții de un tip diferit de cele produse de evocările obișnuite. Și a fost chiar așa.

În acest sens, am invitat câteva vârfuri ale artelor: în muzică, Nicu Alifantis, trubadurul nostru cu stilul său unic de care ne bucurăm de multă vreme (care a cântat și o compoziție proprie pe un text aromân); în balet, doi mari artiști, Ioan Tugearu, cu răscolitorul său dans al lui *Zorba Grecul*, de mare trăire și forță, și Simona Șomăcescu, cu o superbă interpretare a baletului *Rugăciune*, închinat Fecioarei Maria, pe muzica unui compozitor grec, în coregrafia lui Ioan Tugearu; două tinere actrițe, Ana Ioana Macaria și Antoaneta Zaharia, care au emoționat cu recitățile din versurile lui Toma și cu sonete de Shakespeare; nu în ultimul rând, un număr cutremurător al lui Dan Puric: o suferință și o expiere („m-am gândit tot timpul la Toma”, mi-a spus marele Mim; și, adaug eu: o sugestie sfâșietoare a scenei de la capătul scării din *Actorii și sălbaticii*, reluată, real, la 4 martie 1977, la scara blocului din str. Colonadelor, care astăzi poartă numele iubitului nostru Toma Caragiu). Tudor, copilașul de 3 ani al lui Dragoș, fiul sorei mele Geti, care a stat (ca și Alexandra, fetița lui Ștefan) neclintit tot timpul spectacolului, în momentul în care Mimul a ajuns spre sfârșit, a început să scâncească spunând: „Mama, moare, moare!” Este, cred, și aceasta măsura talentului lui Dan Puric: mișcare, sunet și simțire adusă la sublim. Atât, fără cuvinte, dar... cât de nemăsurat de mare este această artă expresivă, pentru care cuvântul „pantomimă” este prea sărac, nesatisfăcător.

La sfârșit, lumina s-a stins și glasul cald al lui Toma Caragiu s-a auzit rostind superbul poem al lui Constantin Belimace, *Aușlu cărvănar*, „Bătrânul conducător de caravană”, înregistrat pe un disc de poezie aromână: *O, lai murgu, frate bun...* În acest fel, Toma a fost... acolo, lângă publicul pe care l-a iubit și l-a respectat: din păcate doar 3 actori i-au fost alături, iar Directorul Teatrului, Ducu Darie, nu ne-a onorat cu prezența sa ca gazdă nici măcar pentru primele minute.

A fost o seară minunată, *Anotimpurile* lui Vivaldi au încălzit de la început inimile, în surdina. atunci când artiștii nu aveau propriul lor acompaniament.

Nu pot încheia aceste cuvinte fără a mulțumi în primul rând celor 6 artiști: pentru performanțele lor, dar și, din punctul meu intim de vedere, pentru felul în care au acceptat să participe la acest moment: nici unul dintre ei nu a spus „îmi pare rău, nu pot, sunt ocupat”, dimpotrivă, fiecare a ținut să-mi spună că se simte onorat că vine cu tot sufletul să-i aducă un omagiu marelui actor. Îi felicit pentru valențele multiple pe care fiecare le adaugă îmbogățind valoarea artei lor, pentru dăruirea, profesionalismul și pentru ținuta lor civică.

Desigur, mulțumirile mele se îndreaptă într-un fel special către Directorul Editurii „EXPERT”, care și-a luat sarcina atât de grea și de costisitoare de a publica această splendidă carte-album, în condiții grafice excepționale, Domnul Prof. Dr. Valeriu Ioan-Frank, și care a deschis seara cu cuvinte foarte emoționante, Domnia Sa însuși fiind un mare iubitor al artelor și poet. I-am urmat la cuvânt, dând publicului două explicații: în primul rând, de ce era nevoie de această carte: pregătită să fie un omagiu la 75 de ani de la nașterea fratelui meu, ea umple un gol, căci, deși au trecut de atunci, iată 27 de ani, nici un critic de artă dramatică nu s-a hotărât să abordeze acest subiect. O carte despre arta actricească a lui Toma Caragiu ar fi putut deveni o *ARS DRAMATICA*, necesară în pregătirea tinerilor actori – am așteptat, dar, din păcate, acest lucru nu s-a întâmplat; apoi, în tot felul de dicționare de cinema sau de articole ocazionale, data sau locul nașterii și alte date referitoare la fratele meu și la creațiile lui au apărut cu greșeli, uneori grave, am ținut ca aceste lucruri să fie corectate și spuse o dată pentru totdeauna clar, fără putință de echivoc; în al doilea rând de ce am conceput cartea într-un anume fel, de ce am numit-o *IPOSTAZE*: cum nu sunt de specialitate (sunt lingvist și filolog), sunt și soră pe deasupra, nu puteam face o analiză competentă și, mai ales, obiectivă a artei lui Toma. Atunci am găsit această modalitate de prezentare a unor chipuri de expresie – extrase și mărite pe recto, dintr-o scenă aflată pe verso – care, ca într-o succesiune a imaginilor dintr-un film, să ofere privitorului posibilitatea de a aprecia capacitatea acestui mare actor de a exprima stări atât de diferite. Desigur, cartea este precedată de un capitol despre rolurile lui Toma, un altul despre ce a făcut posteritatea pentru memoria lui, și o încercare a mea de portret al omului Toma.

Sunt mulțumită că am reușit să văd cartea tipărită și, în același timp, mulțumită de ținuta ei: cred că cel puțin atât merita actorul de teatru, de film și de televiziune, poetul Toma Caragiu.

